

Recenzija rukopisa udžbenika doc. dr Milana Z. Jovanovića

Čitanje filozofskog teksta

Rukopis Milana Z. Jovanovića, pod naslovom *Čitanje filozofskog teksta*, predstavlja prvu sistematičnu i obuhvatnu analizu problema koji su vezani za čitanje i tumačenje filozofskih tekstova, koji se pojavljuje na našem jeziku. Koncipiran kao udžbenik, rukopis ima 136 strana (nešto više od četrdeset i devet hiljada reči), od čega bibliografija obuhvata tri strane. U sadržinskom pogledu, rukopis Milana Jovanovića pokriva sve teme koje su predviđene kursom Čitanje filozofskog teksta na osnovnim akademskim studijama filozofije. U pogledu kategorije, rukopis treba svrstati u red osnovnih udžbenika, budući da on može da služi kao bazična literatura za pomenuti kurs i po svom obimu odgovara broju časova koji je na ovom kursu predviđen. Što se tiče naučno-stručnih karakteristika rukopisa, on je zasnovan na savremenoj literaturi za koju može da se kaže da predstavlja najvredniji doprinos u jednoj oblasti koja je od ključne važnosti za studije filozofije. Autor veoma znalački kombinuje uvide iz ove literature sa motivima koji se pojavljuju u klasičnim filozofskim tekstovima i tako čitaocu pruža mogućnost da probleme vezane za čitanje i tumačenje filozofskih tekstova smesti u adekvatan kontekst.

Čitanje filozofskog teksta sastoji se od Predgovora, Uvoda, osam poglavlja i Završne reči. Odmah treba naglasiti da je kompozicija rada izuzetno dobro osmišljena: od uvodnih reči koje za cilj imaju da čitaocu pruže prvu sliku jedne oblasti koja je za podučavanje filozofije izuzetno važna, preko konkretnih problema koji se u ovoj oblasti obrađuju, pa sve do završnih poglavlja u kojima se tematizuju relevantna tradicionalna filozofska pitanja, autor svoje teze i argumente iznosi pregledno i postupno, idući od onoga što je jednostavnije ka onome što je kompleksnije. Zahvaljujući tome, rukopis u kome se osvetljavaju neki od najsloženijih problema vezanih za motivaciju onoga ko se suočava sa čitanjem i razumevanjem teških filozofskih tekstova, čita se sa interesovanjem i intelektualnim zadovoljstvom. To je sasvim sigurno u vezi i sa lepim i biranim jezikom kojim se autor služi da bi izneo svoje ideje. Osim toga, on se u rukopisu direktno obraća čitaocu, pre svega studentu suočenom sa filozofskim tekstom, čime se komunikativnost i upečatljivost teksta samo pojačavaju.

U Predgovoru Milan Jovanović nas upoznaje sa ciljevima svog rukopisa, kao i sa strukturom i planom izlaganja. Ovaj deo čitaocu pruža jasan i precizan uvid u to koji su motivi autora vodili kada se odlučio da analizira probleme koji proizlaze iz čitanja filozofskih tekstova. Naime, veština analize i interpretacije filozofskog štiva na većini filozofskih fakulteta u Srbiji nije predmet posebnog bavljenja, za nju se pogrešno veruje da se ona intuitivno savladava kroz uporno i vredno čitanje filozofskih studija i članaka. U Predgovoru, kao i u Uvodu, čitalac međutim sasvim jasno može da vidi da to nije slučaj i da mnoge teškoće sa kojima smo suočeni u radu sa studentima,

kao i u svojoj sopstvenoj čitalačkoj i interpretativnoj praksi, mogu lakše i sigurnije da se savladaju zahvaljujući metodičnoj analizi tih problema.

Poseban kvalitet rukopisa čini to što autor ne samo da razmatra probleme vezane za oblast kojom se bavi nego i daje vrlo konkretna uputstva kako oni mogu da se reše. Tako su prvo i drugo poglavlje rukopisa u velikoj meri posvećeni upućivanju na razliku između primarne i sekundarne literature, kao i na razliku između specifičnih tipova čitanja. U trećem i četvrtom poglavlju analiziraju se problemi koji, po mom mišljenju, igraju odsudnu ulogu u autorovoj koncepciji čitanja filozofskih tekstova, a to su struktura teksta, kao i metadiskurs i metadiskursni markeri. Ovi elementi, koji se tiču uočavanja pasusa kao osnovnog gradivnog elementa teksta i „osnovne jedinice analize“, kao i jezičkih markera koji upućuju na namere autora filozofskog teksta i na strukturu njegovih argumenata, na vrlo konkretan način mogu da pomognu studentima da razumeju filozofske tekstove koji su često zbunjujući i teški. U petom poglavlju Milan Jovanović prikazuje detaljno jedan model za čitanje filozofskog teksta koji studentima pruža jasne smernice u čitalačkoj praksi. Treba naglasiti da autor ovaj model, iako ga delimično preuzima iz relevantne literature, takođe u značajnoj meri nadograđuje i prilagođava konkretnim problemima koji se pojavljuju prilikom čitanja filozofske literature. On ne gubi iz vida da filozofska literatura nije uvek strukturirana tako da uputstva koja dati model uključuje mogu na jednostavan način da se primene prilikom njihovog čitanja. Naprotiv, autor u svom izlaganju studentima daje instrukcije kako da postupaju sa ovakvom literaturom i motiviše ih da ulože interpretativni napor, kao i da generalno budu dobronamerni u tumačenju tekstova, budući da samo dobronamernost može da dovede do interpretacije koja je autentična. Uključivanje problema hermeneutičkog kruga i odnosa između celine i dela teksta autoru omogućava da čitaoca uvede u ova završna poglavlja u kojima se upravo postavlja pitanje u kom smislu svaka interpretacija filozofskog teksta poseduje izvesna ograničenja. Kao poseban kvalitet autorove analize istakla bih upotrebu metafora (npr. mehanizam, organizam itd.) koje čitaocu na slikovit način predstavljaju probleme.

Svi ovi razlozi stoje u osnovi moje veoma pozitivne ocene rukopisa kolege Jovanovića i zato sa zadovoljstvom predlažem da *Čitanje filozofskog teksta* bude objavljeno. Sasvim sam sigurna da će pojava ovog dela na našoj filozofskoj sceni doprineti tome da studenti filozofije na mnogim fakultetima u Srbiji budu bolje obučeni u veštini čitanja filozofskih tekstova i njihovoj interpretaciji.

Beograd, 15.3.2026.

dr Eva Kameroner, vanredni profesor

Filozofski fakultet Univerziteta u Beogradu

eva.kameroner@f.bg.ac.rs